

РЕЦЕНЗИЯ

На дисертационен труд „Състояние на физическото развитие и двигателната способност на деца в подготвителна група за училище (5-7 години)“ на ас.Цвета Димитрова Трайкова

За придобиване на образователна и научна степен „Доктор“

Професионално направление 1.3. Педагогика на обучението по физическо възпитание, докторска програма „Физическо възпитание в образователната система“

Научна специалност: Теория и методика на физическото възпитание и спортната тренировка (вкл.Методика на лечебната физкултура)

Катедра „Теория на физическото възпитание

Научен ръководител: доц.Владимир Чернев, доктор

1.Данни за дисертантката

Цвета Димитрова Трайкова е родена на 01.11.1965 г. Завършва висшето си образование през 1987 г. в НСА „В.Левски“, бакалавър, със специалност „Учител по физическо възпитание“ и „Треньор по лека атлетика“, също има и магистърска степен.

От 1987 до 1997 г. е учител по физическо възпитание в 140 СОУ София. От 1997 г. е асистент към катедра „Теория на физическото възпитание“ до сега. От 2014 г. е докторант на самостоятелна подготовка във НСА „В.Левски“.

В годините на своето професионално развитие ас.Трайкова се е утвърдила като специалист в своята област. В учебният процес има пълно изпълнение на преподавателския си норматив. Научните й интереси са разнопосочни, като приоритетно са насочени в областта на физическата активност в предучилищна възраст, която да доведе до здравно, психическо, емоционално и физическо развитие.

Научно-методическа продукция свързана с дисертационния труд е:

1.Роля на семейството за опазване и укрепване здравето на деца от предучилищна възраст – НСА, Прес 2017 г. Направеното анкетно проучване ни дава възможност да проследим отношението на родителите към спортните занимания и двигателната активност.

2.Състояние и динамика на двигателното качество бързина при деца от подготвителната група за училище (5-7 години), НСА, Прес, 2017 (колектив).

Приложено е експериментално, оптимизирано учебно съдържание, което според авторите допринася за значителното подобряване на бързината.

3.Методологични аспекти на анализа на данни от експеримент в областта на физическото възпитание и спорта за подрастващи – НСА Прес, 2017 (колектив). Проследява се и се установява състоянието и физическото развитие и физическата дееспособност на деца от детските градини под влияние на модифицирано учебно съдържание по физическо възпитание.

Актуалност на дисертационния труд:

Представеният ни за рецензия дисертационен труд е актуален и полезен. В него се разкрива проблема за нивото на целенасочената двигателна активност на децата в предучилищната и подготвителна групи, която да доведе до подобряване на физическото развитие и физическата дееспособност при тях. Това е дългогодишен проблем, който вълнува родители, учители и спортни специалисти. Двигателната активност, не е само като игра, а е във взаимовръзка с физическото развитие довеждащо до други параметри на здравето, психическо, емоционално и физическо развитие.

Представената дисертация е от 228 страници от които 30 стр. приложения и 10 стр. библиография. Тя е онагледена с 19 таблици и 73 фигури. Библиографският списък е от 150 заглавия, от които 121 са на кирилица, 17 на латиница и 11 уеб сайта.

В първа глава се разглеждат специфичните особености на физическото възпитание като двигателна и социална система. Направен е широк обзор на образователната система. Ас. Трайкова разкрива своите законови разпоредби, приетата Национална стратегия за развитието на физическото възпитание и

спорта в република България за период 2012-2022 г. като главна стратегическа цел на системата е утвърждаването на физическото възпитание и спорта като средство за подобряване на здравето и физическата годност на населението. Анализирани са и учебните програми, спецификата в развитието на децата в тази възраст и са обобщени приносите им. Впечатляващо е направеното изясняване на проблемите с промени в законодателството, с разработването на държавни образователни стандарти и нормативни документи.

В края на първа глава е представена работната хипотеза, изградена върху предвиждането, че разработването на образователни и технически нива за ефективно управление в процеса на обучение, чрез въвеждане на експериментално моделиране, ще стимулира физическото и двигателно развитие, ще им осигури необходимото ниво на знания и умения за успешно справяне с програмните изисквания за първи клас или това ще доведе до равен старт.

Във втора глава целта е дефинирана ясно, задачите са конкретни. Формирането на обекта, субекта, предмета на изследването са разбираеми и правилни.

Формулирането на основната методологична концепция е коректна и ясна и предлага ниво на комбинирано педагогическо въздействие.

Субект на изследването са 208 деца, посещаващи и обучавани в две детски градини и групи за предучилищна подготовка в софийско училище. В анкетно проучване са включени 147 родители.

Акцента на експеримента е обучението чрез първата специализирана програма по физическо възпитание с обогатено съдържание. Тя е представена в приложението и може да бъде оценена като особено подходяща, като са включени по атрактивни, разнообразни и отговарящи на възрастта активности.

Методите на изследване са разностранни и подбрани в съответна последователност, включващи 18 антропометрични показатели, 9 двигателни теста и анкетно проучване с родители. Извършен е педагогически експеримент продължаващ една учебна година.

Показателите и тестовите са подходящи за възрастта и дават богата картина на физическата дееспособност. Антропометричните показатели са съобразени с Международна биологична програма. Измерени са и физиометрични показатели. Представени са и научни математико-статистически методи включващи вариационен, сравнителен, корелационен и графичен анализ. Приложени са алтернативен метод и на сигмалните отклонения.

Глава трета. Анализ на резултатите от анкетното проучване е добре обособено. Анкетата проведена с родителите е с 10 затворени и 4 отворени въпроса и ни дават основание да смятаме, че те демонстрират завидни знания за ефекта от спортните занимания върху здравето и психо-физическото състояние на техните деца, но това не довежда до активната ѝ роля за занимание с децата им. Родителите оставят в повечето случаи това на педагозите в детската градина.

Дисертантката умело извежда резултатите от проучването и на не лицеприятната картина в българските семейства.

Изследваното състояние на физическото развитие и физическата дееспособност показват, че дисертантката показва компетентност и умение да интерпретира данните разширено с личното ѝ мнение, като педагог и водещ експеримента.

Ръстовите показатели са сравнени с изследване на БАН от 2012 г. и те са по-високи и в двете групи 3 и 4, както и в експерименталната и контролни групи. Всички изследвани лица са с нормално тегло и при двете тестирания, но не е малък процента и на деца с наднормено тегло. Показателите на гръдната обиколка и те са по-високи от тези изследвани на БАН.

Повишените резултати при другите показатели (статичната сила, сила на гръбната мускулатура) от експерименталната група говорят за ценността на приложената двигателна програма.

Състоянието и динамиката на резултатите от двигателните тестове се свързва с това, че те са генетично зависими и свързани с така наречените сензитивни периоди.

Изработените нормативни таблици при оценяване на общата физическа дееспособност са необходими, актуални, надеждни и лесно приложими в практическата дейност на всеки учител в детската група.

Дисертацията завършва с пет извода и четири препоръки обективно отразяващи същността на дисертационния труд, като за пореден път се утвърждават ролята на физическото възпитание и спорта като важни фактори за подобряване здравето на децата и подрастващите и техния здравословен начин на живот.

Научни приноси:

1.Извършен е подробен анализ на получените данни в междуполов и междугрупов аспект, който потвърждава ефективността на програмата.

2.Съществен принос на изследванията е приложени корелационен анализ на тестовете, които установява степента и силата на взаимовръзките им.

3.Друг приносен момент в дисертационния труд е наличието на обективен критерий, чрез който може да се оптимизира учебният процес по физическо възпитание в детската група.

4.Контролът и управлението на правилното физическо и двигателно развитие на децата в предучилищна възраст е също приносен момент.

5.Дисертационният труд може да послужи за повишаване на квалификацията на педагозите в предучилищните институции, което е един практически принос.

6.Семейството може да постави на нови основи с помощта на методичните разработки двигателния режим на своите деца в семейна среда.

7.По наше мнение анализираните данни са собствен принос на автора, който демонстрира висока теоретична практика, практико-приложна култура и теоретични знания.

Заклучение:

Дисертационният труд „Състояние на физическото развитие и двигателните способности на деца в подготвителна група за училище (5-7 години)“ е оригинален труд с определени научни приноси. Ас.Цвета Трайкова умее да обобщава научно знание, да организира и провежда експериментални изследвания, творчески да анализира моделирана информация и да извежда важни закономерности.

Мотивирано заявявам пред научното жури, че предложеният ми за рецензия труд отговаря на изискванията на закона за развитие на академичния състав в република България (ЗРАСРБ) и Правилника за присъждане на научна степен в НСА „Васил Левски“.

Получените резултати от изследването, направените теоретични и практико-приложни приноси, изводи, препоръки и научни публикации ми дават основание да гласувам положително и да предложа на научното жури да присъди на ас.Цвета Трайкова научната степен „Доктор“ в професионално направление 1.3. Педагогика на обучението по физическо възпитание.

РЕЦЕНЗЕНТ:

/доц.К. Лазарова, доктор/